

گفت وگو با نعمت ... سرگلزایی، کارگردان موفق مستند کوتاه «مادر» در جشنواره های ملی و بین المللی «فیلم صد» و «مقاومت»

کمبود روایت در فیلم سازی احساس می شود

الهام ظریفیان

گفت‌وگوی روز

نعمت... سرگلزایی، فیلم ساز، متولد مینودشت و بزرگ شده استان گلستان است که سال ۷۵ برای تحصیل در رشته حقوق به دانشگاه فردوسی مشهد آمد و بعد هم در این شهر ماندگار شد. در سال ۷۸ یک دوره کارگردانی در دفتر مشهد انجمن سینمای جوان ایران گذراند. بعد به صورت جدی تر با حوزه هنری کار فیلم سازی را شروع کرد و فیلم های کوتاه زیادی را برای دوره های مختلف جشنواره رویش، سازمان تبلیغات اسلامی، آستان قدس رضوی و جاهای دیگر ساخت. به تازگی مستند کوتاهی از او با نام «مادر»، در سیزدهمین جشنواره بین المللی فیلم صد رتبه اول بخش مستند ملی را به دست آورد. این فیلم در هفدهمین جشنواره بین المللی فیلم مقاومت نیز بهترین مستند کوتاه در بخش اصلی جشنواره و همچنین بخش دفاع مقدس شد. به همین بهانه گفت‌وگوی کوتاهی با او انجام دادیم که در ادامه می خوانید.

● **جشنواره فیلم مقاومت آخرین رویدادی بود که مستند کوتاه «مادر» در آن برای شما موفقیت به همراه داشت. از حال و احوال جشنواره امسال که در عسلویه برگزار شد، برپایمان بگویید.**

بله، اتفاق خیلی خوبی بود که در عسلویه برگزار شد. در آنجا ما با بزرگ ترین پالایشگاه ایران آشنا شدیم و از میدان نفتی پارس جنوبی بازدید کردیم. یک کار نوآورانه بود، چون در محیط جدیدی برگزار می شد و از آن ساختار مرسوم جشنواره ها که همیشه در هتل بودیم دور شده بود. حتی سالن های سینمایش متفاوت بود. سالن سینما در واقع یک فضای جنگلی و در طبیعت بود. با تدبیر این کار را کرده بودند که بچه ها با جغرافیا و دستاوردهای علمی ایران به ویژه دستاوردهای نفتی و گازی چه در زمان جنگ و چه بعد از آن آشنا شوند. بسیاری از مقامات ارتش و سرداران سپاه درباره دستاوردهای نظام با ما صحبت کردند.

این ها برای ما و به ویژه برای نسل جوان ایده تولید می کرد. اختتامیه آن هم روی ناو رودکی انجام شد. در کل جشنواره قدرتمند و پخته ای -بعد از هفده سال- بود.

دوره های قبلی در تهران برگزار شده بود. فکر می کنید این شکل از برگزاری یک جور تمرکززدایی بود؟ متأسفانه این اتفاق نیفتاده بود. یعنی بومی ها هیچ نقشی در برگزاری این رویداد نداشتند. ای کاش بچه های بوشهر هم وارد قضیه می شدند ولی کاملاً بچه های تهران بودند که جشنواره را در یک محیط متفاوت برگزار کردند.

● **انظر شما ارزیابی ها و جوایز چطور بودند؟**

من زیاد فیلم های جشنواره را ندیدم. اگر بخواهم انتقاد کنم، باید بگویم متأسفانه اکران فیلم ها خیلی منظم نبود و حتی فهرست هم نداده بودند که ما بفهمیم یک فیلم کی پخش می شود. ولی جشنواره قوی بود و هر چه کار قوی در سینمای ایران تولید شده بود در آن حضور داشت. از کارهایی مانند موقعیت مهدی، افکار گلی و فیلم های سینمایی که در جشنواره جایزه گرفتند بودند تا کارهایی که توسط کم سن وسال ها و با موبایل ساخته شده بودند. داوری ها هم به نظر من مستقل و قوی بودند.

● **خودتان فکری می کردید که فیلمتان در این جشنواره هم مقام بیاورد؟** باتوجه به اینکه در جشنواره صد هم برگزیده شده بود؟

بله، تقریباً ۸۰ یا ۹۰ درصد مطمئن بودم که حداقل در یک بخش جایزه می گیرد.

● **این فیلم در عین اینکه مستند است، روایت هم دارد. ایده آن چطور شکل گرفت؟**

داستان شکل گیری این فیلم از مصاحبه ای با یک

مادر شهید شروع شد. به دعوت بنیاد شهید و امور ایثارگران خراسان رضوی مصاحبه هایی با خانواده های شهدا انجام می دادیم. در یکی از این مصاحبه ها با مادر شهیدی روبه رو شدم که فرزندش در چهارده سالگی شهید شده بود و به دلیل کوهلث سن برایش سخت بود که خاطراتش را به یاد بیاورد یا بخواند، در موردش صحبت کند (مادر شهید سید محمد حامد مسکون). این پروژه امسال و با مجموعه ای از کارگردان ها شروع شده و هنوز در جریان است. خروجی این مصاحبه ها در برنامه ای به نام دردانه از تلویزیون پخش می شود. این مادر حرس متفاوتی داشت. مادوست داشتیم بیشتر از فرزندش بدانیم و حرف هایش را بشنویم ولی او خیلی تمایل نداشت چیزی را به یاد بیاورد. همانجا ایده ای به ذهنم آمد که مصاحبه را از شکل معمول سرهای سخنگو تغییر بدهم و به صورت مستند روایت گونه کار کنم. تشخیص دادم اتفاق خوبی می افتد، اگر کار را به سمت ساخت مستند داستانی ببرم. با تدوین درخشانی هم که برادر ام انجام داد کار را به صدثانیه رساند و به جشنواره فیلم صد فرستادیم. فیلم با اقبال خیلی خوب تماشاگران رو به رو شد. خانواده شهید هم خیلی خوشحال شدند. نگران بودم که مادر شهید نتواند حرف بزند. اگر چه او بسیار کوتاه صحبت کرد ولی در همه ایران صدایش شنیده شد.

● **فیلم نسخه کوتاه شده همان گفت وگویی بود که برای بنیاد شهید انجام دادید؟**

نه، اصلاً مصاحبه به شکل دیگری گرفته شد. از همانجا شکل یک فیلم کوتاه را به خودش گرفت و از فرم مصاحبه خارج شد. بعد هم حوزه هنری و بنیاد شهید خودشان فیلم را به جشنواره مقاومت فرستادند.

● **شما قبل از این مستندهای طولانی بیشتری می ساختید. چه شد که از مستندهای طولانی به مستند صد ثانیه رسیدید؟** ضرورت خاصی احساس کردید؟ من همه کار کرده ام. مستندهای نیمه بلند هم ساختم و بنابراین با سؤال شما که از یک جایی به جای دیگر رسیده ام چندان موافق نیستم. ۲۴ سال است که دارم همه نوع فیلم سازی را تجربه می کنم. خیلی مواقع به خاطر امرامعاش کارهای سفارشی زیادی انجام داده ام ولی خودم خیلی علاقه مند هستم که کارهایم واقع گرایانه باشند و خیلی در آن هادست کاری نکنم. از دل بسیاری از این کارها فیلم های کوتاه زیادی درآمده است. بیشترشان با اینکه شکل داستانی داشته اند، واقع گرایانه بوده اند، یعنی از عناصر محیط وام گرفته اند.

● **این نوع مستندهای واقع گرایانه چه سختی هایی دارد؟**

وقتی واقع گرایانه کار می کنید خیلی وقت ها مسائل زیادی پیش می آید که شما را غافلگیر می کند.

برای مثال در محیط واقعی ناگهان نیروی انتظامی شما را می گیرد، با اینکه مجوز دارید. یک روز مردم معترض می شوند که چرا دوربین دارید. در نتیجه کار مستندسازی همیشه ریسک زیادی دارد. پانزده سال پیش سر ضبط یک مستند خارج از مشهد بودیم که ناگهان عده ای از یک پیکان پیاده شدند، با خشونت ریختند سر ما و دوربین های ما را شکستند، می گفتند شما می خواهید زمین های ما را بگیرید برای همین دارید فیلم می گیرید. از این اتفاقات زیاد رخ داده است، چه از طرف مردمی که آگاه نیستند و چه از طرف نیروهای دولتی.

● **اینکه بخواهید در صد ثانیه حرفتان را بزنید باید خیلی سخت باشد، آن هم در گونه مستند. چطور با این موضوع کنار آمدید؟** من خودم خیلی به آن فکر کردم. موضوع جالبی که وجود دارد این است که من ۲۴ سال است بیشتر کارهای سفارشی را برای پروژه های دولتی انجام می دهم. در این پروژه ها نسبت به کارهای شخصی- استانداردها تغییر می کند. شما کلی درس خوانده اید و تجربه دارید ولی آنجایی که بوند فقط چیزی را که ما می گوییم بساز، من سال ها فکر می کردم این روی کارم اثر منفی می گذارد. فکر می کردم عجولانه کار کردن باعث می شود کم کم سطح کارم پایین بیاید. ولی من در این دوسه سال اخیر متوجه شده ام که کاملاً برعکس است. با تمام فشارهایی که در آن کارها روی ما بود، مجبور می شدم هر روایتی را جوری نگاه کنیم که نقطه شروع، اوج و پایان داشته باشد. اتفاقاً این سبک کار عجولانه شما را حساس می کند که بفهمید در این موقعیت در کوتاه ترین زمان نقطه شروع کجاست، کی به اوج و چطور به پایان می رسد. خوشبختانه این تبدیل به یک عادت در وچود ما شده است. شاید انتظار داشتیم که این نتیجه از کار حرفه ای به دست بیاید ولی برای من از کارهای پراکنده و سفارشی به دست آمد.

● **همین تجربه را در کار مستند به کار بردید یا اینکه سعی کردید از فرمول روایت داستانی استفاده کنید؟** بله، همین طور است. اصلاً من تقسیم مستند و داستانی ندارم. من می گویم همه چیز روایت است. حتی این مستند هم در نهایت یک روایت است و ناخودآگاه

رمضان و هنر وحدت آفرین

محمد جواد استانی پژوهشگر مطالعات فرهنگی

در شهر و منابع مهم دانشی موجب شده است مشهد زمینه ظرفیت بایسته برای خلق آثار هنری ماندگار و جهان شمول را برگرفته از دورن مایه محتوایی و معرفتی ماه رمضان دارد.

تبلور این مسئله که رمضان ماه خدا و زمان تحول و احیای دوباره انسان است، جز با زبان هنر ممکن نیست. از این رو هنر شهری کارکرد بسیار مهمی در فضا سازی لازم برای مخاطبان دارد. مشهد در زمینه هنر شهری و آلمان های شهری جایگاه ممتازی در کشور دارد. بدیهی است چنانچه هنرمندان مشهد بتوانند با حمایت مسئولان در ماه رمضان به فضا سازی هنری شهر برآمده از نگره های دینی دست بزنند شاهد یک تحول ژرف معنایی و ارتقای رفتارها بر اساس شاخص های اخلاقی اسلامی خواهیم بود.

ماه رمضان از دیرباز در همه کشورهای جهان فرصتی برای برپایی رویدادهایی برای ایجاد همبستگی، معرفت افزایی و پیوند و وحدت بیشتر بوده است. آشکار است ماهیت رویدادی این ماه فرصتی برای هنرمندان به ویژه مشهدی برای برپاداشتن رویدادهای هنری گوناگون است. به عنوان نمونه در عرصه های گوناگونی چون هنرهای تجسمی، هنرهای نمایشی و ادبیات چه ظرفیت مهمی برای برپایی رویدادهای گوناگون وجود دارد. به عنوان مثال چرا باید در ایام ماه رمضان بسیاری از نگارخانه های شهر تعطیل و

روایت بین شده ایم. یعنی سریع روایت را متوجه می شویم. اگر با قصه یا متنی روبه رو شویم، سریع متوجه می شویم کجا روایت شکل می گیرد و این روایت را به چه شکل باید هدایت کنیم و چطور به اوج و چطور به پایان برسانیم. حالا این روایت می تواند در یک فیلم داستانی، یک مستند بلند، یک فیلم کوتاه یا یک مستند کوتاه باشد. مسئله همه روایت است، پس پیدا کردن آن روایت کار اصلی است که باید انجام بدهیم.

● **بنابراین فرق بین کار خوب و بد، در پیدا کردن روایت است؟**

بله، تشخیص روایات مهم است. در فیلم سازی من هیچ کاری نمی کنم جز تشخیص. ساده ترین فیلم جشنواره امسال چه در جشنواره فیلم صد و چه در جشنواره مقاومت فیلم من بود. به جرئت می توانم بگویم فیلمی ساده تر از آن نبود. ولی چرا آقای کمال تهریزی بارها بارها روی صحنه تأکید کرد که این کار را دوست دارد و گفت کار خوبی است؟ من راجع به خودم صحبت نمی کنم صحبت من درباره شکل اجرای کار است. چون حالا دیگر از آن فاصله گرفته ام. شما ۲۴ سال می دوید و زحمت می کشید که وقتی مقابل یک سوژه قرار می گیرید، تشخیص بدهید کجا سگوت کنید و کجا فیلم بگیرید. این تشخیص ۲۴ سال برای من طول کشید.

● **فیلم های صدثانیه ای در زمانه فعلی که سرعت در همه چیز حرف اول را می زند چه جایگاه و اهمیتی دارد و چطور می تواند تأثیرگذار باشد؟**

بسیار مهم اند. الان دنیا به سرعت دارد به این سمت می رود و مردم حوصله کارهای طولانی را ندارند. این ها شاید حرف های کلیشه ای باشد. شاید بگویید مردم هنوز هم سریال های بلند می ببیند. حتی شاید دوباره فیلم های با ریتم کند هم ساخته شود و مورد اقبال قرار بگیرد. ولی این نوع فیلم، یعنی فیلم کوتاه صدثانیه ای جایگاه خودش را پیدا کرده است. شما حتی وقتی در آسانسور هستید می توانید فیلم صدثانیه ای ببینید. در مسیر رفتن به سرکار یا پشت فرمان. در همین زمان ممکن است یک فیلم کوتاه را از یک خطر بسیار مهم دور کند، یا تلنگری بزند به خودتان ببایید. فیلم کوتاه برخلاف سریال خیلی برای این کار مقدّمه چینی نمی کند که شما وقت نکنید آن را ببینید.

غیرفعال باشند؟ اتفاقاً ماه رمضان بهترین فرصت برای برپایی نمایشگاه های گوناگون در حوزه تجسمی و ارائه آثاری برآمده از منظومه مفهومی هرگرفته از دورن مایه محتوایی و معرفتی ماه رمضان دارد. تبلور این مسئله که رمضان ماه خدا و زمان تحول و احیای دوباره انسان است، جز با زبان هنر ممکن نیست. از این رو هنر شهری کارکرد بسیار مهمی در فضا سازی لازم برای مخاطبان دارد. مشهد در زمینه هنر شهری و آلمان های شهری جایگاه ممتازی در کشور دارد. بدیهی است چنانچه هنرمندان مشهد بتوانند با حمایت مسئولان در ماه رمضان به فضا سازی هنری شهر برآمده از نگره های دینی دست بزنند شاهد یک تحول ژرف معنایی و ارتقای رفتارها بر اساس شاخص های اخلاقی اسلامی خواهیم بود.

ماه رمضان از دیرباز در همه کشورهای جهان فرصتی برای برپایی رویدادهایی برای ایجاد همبستگی، معرفت افزایی و پیوند و وحدت بیشتر بوده است. آشکار است ماهیت رویدادی این ماه فرصتی برای هنرمندان به ویژه مشهدی برای برپاداشتن رویدادهای هنری گوناگون است. به عنوان نمونه در عرصه های گوناگونی چون هنرهای تجسمی، هنرهای نمایشی و ادبیات چه ظرفیت مهمی برای برپایی رویدادهای گوناگون وجود دارد. به عنوان مثال چرا باید در ایام ماه رمضان بسیاری از نگارخانه های شهر تعطیل و

روایت بین شده ایم. یعنی سریع روایت را متوجه می شویم. اگر با قصه یا متنی روبه رو شویم، سریع متوجه می شویم کجا روایت شکل می گیرد و این روایت را به چه شکل باید هدایت کنیم و چطور به اوج و چطور به پایان برسانیم. حالا این روایت می تواند در یک فیلم داستانی، یک مستند بلند، یک فیلم کوتاه یا یک مستند کوتاه باشد. مسئله همه روایت است، پس پیدا کردن آن روایت کار اصلی است که باید انجام بدهیم.

● **بنابراین فرق بین کار خوب و بد، در پیدا کردن روایت است؟**

بله، تشخیص روایات مهم است. در فیلم سازی من هیچ کاری نمی کنم جز تشخیص. ساده ترین فیلم جشنواره امسال چه در جشنواره فیلم صد و چه در جشنواره مقاومت فیلم من بود. به جرئت می توانم بگویم فیلمی ساده تر از آن نبود. ولی چرا آقای کمال تهریزی بارها بارها روی صحنه تأکید کرد که این کار را دوست دارد و گفت کار خوبی است؟

من راجع به خودم صحبت نمی کنم صحبت من درباره شکل اجرای کار است. چون حالا دیگر از آن فاصله گرفته ام. شما ۲۴ سال می دوید و زحمت می کشید که وقتی مقابل یک سوژه قرار می گیرید، تشخیص بدهید کجا سگوت کنید و کجا فیلم بگیرید. این تشخیص ۲۴ سال برای من طول کشید.

● **فیلم های صدثانیه ای در زمانه فعلی که سرعت در همه چیز حرف اول را می زند چه جایگاه و اهمیتی دارد و چطور می تواند تأثیرگذار باشد؟**

بسیار مهم اند. الان دنیا به سرعت دارد به این سمت می رود و مردم حوصله کارهای طولانی را ندارند. این ها شاید حرف های کلیشه ای باشد.

شاید بگویید مردم هنوز هم سریال های بلند می ببیند. حتی شاید دوباره فیلم های با ریتم کند هم ساخته شود و مورد اقبال قرار بگیرد. ولی این نوع فیلم، یعنی فیلم کوتاه صدثانیه ای جایگاه خودش را پیدا کرده است.

شما حتی وقتی در آسانسور هستید می توانید فیلم صدثانیه ای ببینید. در مسیر رفتن به سرکار یا پشت فرمان.

در همین زمان ممکن است یک فیلم کوتاه را از یک خطر بسیار مهم دور کند، یا تلنگری بزند به خودتان ببایید.

فیلم کوتاه برخلاف سریال خیلی برای این کار مقدّمه چینی نمی کند که شما وقت نکنید آن را ببینید.

چارسوق هنر

اکران برخط فیلمی از فیلم سازان مشهدی

فیلم سینمایی «بانک زده ها»، به کارگردانی جواد اردکانی و علی بکائیان، فیلم سازان مشهدی، از جمعه، ۲۶ اسفند ماه، در پلنفرم فیلم نت اکران برخط می شود. این فیلم کمدی که به مسائل روز جامعه می پردازد با فیلم نامه ای از جواد اردکانی و زهرا اردکانی ساخته شده است. در «بانک زده ها»، بازیگرانی چون نسرين مقالو، قاسم زارع، میرطاهر مظلومی، زنده یاد علی انصاریان، بیژن بنفشه خواه، الناز عبدی، مسعود محمودی و سحر قریشی نقش آفرینی کرده اند.

پخش «آوای جادویی» از شبکه نمایش خانگی

مسابقه استعداد پایی «آوای جادویی» که قرار بود سال گذشته از «تلویزون» پخش شود، بعد از گذشت یک سال قرار است از طریق پلنفرم «فیلمنت» پخش شود. «آوای جادویی» عنوان یک مسابقه استعداد پایی است که در عرصه خوانندگی به تهیه کنندگی محمد طهرانی تولید شده است. محمد اصفهانی، رضا یزدانی، رضا صادقی و محمد معتمدی داوران این مسابقه استعداد پایی هستند و اجرای برنامه را هم علی اوجی برعهده دارد. در «آوای جادویی» به مانند دیگر تلنت های موسیقی داوران پشت به شرکت کنند ها، اجرای آن ها را گوش می کنند و بعد از رأی دادن صدلی شان را به سمت شرکت کننده برمی گردانند

پخش ۳ فیلم در شب چهارشنبه سوری از تلویزیون

شبکه نمایش سیمای برای چهارشنبه سوری سه فیلم سینمایی «شروع تازه»، «پسران بد» و «جنگ فردا» را به روی آنتن می برد. فیلم سینمایی «شروع تازه» به کارگردانی جیسون وین سه شنبه، ۲۳ اسفند ماه، ساعت ۱۹ از شبکه نمایش سیمای پخش می شود. همچنین فیلم سینمایی «پسران بد» به کارگردانی مایکل بی، سه شنبه ساعت ۲۱ به روی آنتن خواهد رفت. فیلم سینمایی «جنگ فردا» به کارگردانی میکس کی سه شنبه ساعت ۲۳ روی آنتن شبکه می رود.

مجریان سال تحویل تلویزیون مشخص شدند

اقبال واحدی، المیرا شریفی مقدم، وحید ر و نقی، مجید یحیایی، سید بشیر حسینی، حامد سلطانی و مصطفی امامی هفت مجری هستند که ویژه برنامه های سال تحویل شبکه های یک، ۲، ۳ و ۵ را اجرا می کنند. به گزارش صبا، شبکه های تلویزیونی در ساعات و دقائق قبل و بعد از سال تحویل بیشترین میزان مخاطب را تجربه می کنند. در ایام نوروز بینندگان تلویزیونی به واسطه فراغتی که دارند همراهی بیشتری با جعبه جادو دارند و این همراهی در لحظات سال تحویل به اوج خود می رسد. امسال هنوز اسامی کامل مجری های سال تحویل به صورت رسمی اعلام نشده است. ولی شنیده ها حاکی از آن است که ترکیب مجری ها نسبت به سال های اخیر تفاوت های زیادی داشته است. معمولاً برنامه های سال تحویل به صورت رسمی اعلام نشده است. ولی امسال امکان دارد برخی شبکه ها به صورت ضبطی برنامه داشته باشند. اقبال واحدی مجری پیشکسوت تلویزیون، در سن ۶۷ سالگی بر روی صندلی اجرای برنامه سال تحویل شبکه یک می نشیند. شبکه ۲ تنها شبکه ای است که برای اجرای سال تحویل از یک مجری زن بهره می برد. المیرا شریفی مقدم، وحید رونقی و مجید یحیایی ترکیب مجریان این شبکه هستند. شبکه ۳ از زوج سید بشیر حسینی و حامد سلطانی برای اجرای برنامه سال تحویل بهره می برد. هر دو نفر امسال در شبکه ۳ حسابی پرکار بوده اند. شبکه ۵ تنها شبکه ای است که به ترکیب سال گذشته اش دست نزده است. مصطفی امامی سال گذشته ویژه برنامه سال تحویل شبکه ۵ را اجرا کرد و امسال هم قرار است مجری این شبکه باشد.

فیلم سینمایی «داستان سیاوش» رونمایی شد

فیلم «داستان سیاوش» به نویسندگی و کارگردانی امیر اسکندری و تهیه کنندگی امیر سیدزاده، سینماگر مشهدی، از روز چهارشنبه، ۲۴ اسفند، به صورت برخط توسط گروه سینمایی هنر و تجربه و از طریق سایت هاشور اکران می شود. بازیگرانی همچون مجید مظفری، ترلان پروانه، آناهیتا درگاهی، ملیشامهدی نژاد، بینا خرمند، صحرالسدایی، باور احمدی فر، علی افشاری و محمدعلی ساربان در این اثر به ایفای نقش پرداختند. در خلاصه داستان این فیلم آمده، سیاوش یک نویسنده است که سال ها پیش به جرم قتل همسرش دستگیر و اعدام شده است. پس از گذشت چند سال آیتا، دختر سیاوش، در پی کشف سؤال های خود از این اتفاق است

یادداشت روز